

1 על הציווי לעשות את המשכן נאמר בתורה:
 2 וַעֲשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשִׁכְנָתִי בְּתוֹכְכֶם¹, וְאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל²
 3 במדרש פֶּל מְקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר לִי, אֵינּוּ זֶה לְעוֹלָם, לֹא בְּעוֹלָם
 4 הַזֶּה וְלֹא בְּעוֹלָם הַבָּא כּו'. אלא קיים לנצח הן בעולם הזה הגשמי
 5 והן בעולם הבא הרוחני, וכהוכחה
 6 לקשר בין הביטוי "לי" לעניין הנצחיות
 7 ממשך המדרש, בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ
 8 מָה הוּא אוֹמֵר וַעֲשׂוּ לִי
 9 מִקְדָּשׁ ומכאן שבכל מקום שנאמר
 10 "לי" הדבר מורה על נצחיות. וְצָרִיף
 11 לְהַבִּין³, הֲרֵי הַמִּקְדָּשׁ, הֵינּוּ
 12 הַמִּשְׁכָּן דְּאֶקְרִי שְׁנֵקָרָא מִקְדָּשׁ⁴
 13 כפי שרואים בפסוק זה שהציווי על
 14 מלאכת המשכן נאמר בלשון "ועשו לי
 15 מקדש" הֲרֵי בּו שְׁנוּיִים, של
 16 טלטולים מקום למקום, ואיך אפשר
 17 לומר ש"אינו זו לעולם" וְכֵן
 18 הַמִּקְדָּשׁ שֶׁעָשָׂה שְׁלֵמָה הוּא
 19 בית המקדש הראשון וְהַבֵּית הַשֵּׁנִי,
 20 שְׁנֵיהֶם נִחְרְבוּ, הֵינּוּ דֵּלָא זו
 21 בְּלִבְד שְׁהֵי בְּהֶם שְׁנוּיִים, כמו
 22 המשכן שעבר ממקום למקום אֵלָא
 23 שֶׁבִטְלוּ לְגַמְרֵי לְכַאֲרָה, וְאֵיף
 24 נֶאֱמַר על המקדש דֵּאֵינוּ זו
 25 לְעוֹלָם?
 26 וּמִבָּאֵר זֶה כ"ק אֲדַמּוּר
 27 ה'צִמַח צְדָק' בִּיאור
 28 הַתּוֹרָה⁵, שֶׁמִּקְדָּשׁ הָעֵלְיוֹן
 29 מִחֲבַר מִמֶּשׁ לְמִקְדָּשׁ
 30 הַתַּחְתּוֹן⁶, המושג "מקדש העליון"
 31 או "בית המקדש של מעלה" מוזכר
 32 פעמים רבות בדברי חכמינו ז"ל
 33 (ולדוגמא בפירושו רש"י על הפסוק
 34 בפרשת משפטים "הנה אנכי שלח
 35 מלאך לפניך... ולהביאך אל המקום
 36 אשר הכינתי": "... וזה אחד המקראות
 37 שאומרים שבית המקדש של מעלה
 38 מכוון כנגד בית המקדש של מטה"),
 39 ולענייננו – "מקדש התחתון" ו"מקדש
 40 העליון" מחוברים זה בזה בקשר וחיבור הדוק ביותר וְכַעֲנִין יְרוּשָׁלַיִם
 41 הַבְּנוּיָה כְּעִיר שֶׁחִבְרָה לָהּ יַחְדָּיו⁷, שגם על זה אמרו חכמינו ז"ל

42 שִׁירוּשָׁלַיִם שֶׁל מַעְלָה מִחִבְרַת עִם יְרוּשָׁלַיִם שֶׁל מִטָּה⁸,
 43 וְזֶהוּ אֵינּוּ זֶה לְעוֹלָם, כי גם כאשר בית המקדש כפשוטו אינו קיים
 44 וירושלים כפשוטה תהיה בנוייה כראוי רק לעתיד לבוא, בית המקדש נחשב
 45 נצחי ו"אינו זו לעולם" כיוון שֶׁמֵאִיר גַּם עֲכָשׁוּ בְּרוּחָנִיּוֹת מִקְדָּשׁ
 46 הָעֵלְיוֹן והרי מקדש התחתון מחובר
 47 במקדש העליון.
 48 אָמְנָם לְכַאֲרָה עֲדִיין אֵין בִּכְך
 49 מענה לשאלה האמורה, איך אפשר
 50 לומר שבית המקדש למטה הוא נצחי,
 51 כי עֲנִיין זֶה שִׁיף לְמִקְדָּשׁ
 52 הָעֵלְיוֹן בְּרוּחָנִיּוֹת, אֲבָל מָה
 53 זֶה שִׁיף לְמִקְדָּשׁ הַגְּשָׁמִי עֲלִיו
 54 נֶאֱמַר וַעֲשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ, שְׂאֵינוּ
 55 זֶה לְעוֹלָם ומאחר שלפי פשוטו
 56 הכתוב מדבר בבית המקדש הגשמי,
 57 עֲדִיין דרוש ביאור איך אפשר לומר
 58 עליו ש"אינו זו לעולם" והרי למעשה
 59 הבית הראשון והבית השני נחרבו?
 60 וַיֵּשׁ לזמר, שֶׁלֹּכֵן בְּגַלל הַקּוּשִׁי
 61 בהסבר האמור מִבִּיא כ"ק
 62 אֲדַמּוּר ה'צִמַח צְדָק'⁹ עוֹד
 63 בָּאוֹר בדברי המדרש שהמקדש
 64 "אינו זו לעולם" וקיים לנצח עַל־פִּי
 65 מָה שֶׁנֶּאֱמַר¹⁰ וְאֵהִי לָהֶם
 66 לְמִקְדָּשׁ מְעֻט, וְאָמְרוּ
 67 רַבּוֹתֵינוּ ז"ל¹¹ אֵלוּ בְּתֵי
 68 כְּנַסְיוֹת וּבְתֵי מִדְרָשׁוֹת, על
 69 הפסוק ביהווקאל "לכן כה אמר ה'
 70 אלוקים כי הרחקתים בגוים וכי
 71 הפיצתים בארצות ואהי להם למקדש
 72 מעט בארצות אשר באו שם", אמרו
 73 חכמינו ז"ל בגמרא: "אלו בתי כנסיות
 74 ובתי מדרשות שבבבל", הֵינּוּ
 75 שֶׁבְּכָל מְקוֹם, גם בחוץ לארץ,
 76 כמו בבבל, ובכל זמן גַּם בְּזִמָּן
 77 הַגְּלוּת, הֵנָּה הַבְּתֵי כְּנַסְיוֹת
 78 וּבְתֵי מִדְרָשׁוֹת הֵם מִקְדָּשׁ
 79 מְעֻט, שֶׁמִּשָּׁם אֵינוּ זֶה לְעוֹלָם
 80 כך שבגלל בתי הכנסיות ובתי
 81 המדרשות הנקראים "מקדש מעט", למעשה נכון לומר שבית המקדש "אינו
 82 זו לעולם".

**בס"ד. שבת פרשת תרומה, ו'
 אדר ה'תשמ"ג.
 (הנחה בלתי מוגה)**

וַעֲשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשִׁכְנָתִי בְּתוֹכְכֶם¹, וְאָמְרוּ
 רַבּוֹתֵינוּ ז"ל² כֹּל מְקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר לִי, אֵינּוּ
 זֶה לְעוֹלָם, לֹא בְּעוֹלָם הַזֶּה וְלֹא בְּעוֹלָם הַבָּא כּו'.
 בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ מָה הוּא אוֹמֵר וַעֲשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ.
 וְצָרִיף לְהַבִּין³, הֲרֵי הַמִּקְדָּשׁ, הֵינּוּ הַמִּשְׁכָּן דְּאֶקְרִי
 מִקְדָּשׁ⁴ הֲרֵי בּו שְׁנוּיִים, וְכֵן הַמִּקְדָּשׁ שֶׁעָשָׂה
 שְׁלֵמָה וְהַבֵּית הַשֵּׁנִי, שְׁנֵיהֶם נִחְרְבוּ, הֵינּוּ דֵּלָא זו
 בְּלִבְד שְׁהֵי בְּהֶם שְׁנוּיִים, אֵלָא שֶׁבִטְלוּ לְגַמְרֵי
 לְכַאֲרָה, וְאֵיף נֶאֱמַר דֵּאֵינוּ זֶה לְעוֹלָם. וּמִבָּאֵר זֶה
 כ"ק אֲדַמּוּר ה'צִמַח צְדָק' בִּיאור הַתּוֹרָה⁵,
 שֶׁמִּקְדָּשׁ הָעֵלְיוֹן מִחֲבַר מִמֶּשׁ לְמִקְדָּשׁ הַתַּחְתּוֹן⁶,
 וְכַעֲנִין יְרוּשָׁלַיִם הַבְּנוּיָה כְּעִיר שֶׁחִבְרָה לָהּ
 יַחְדָּיו⁷, שִׁירוּשָׁלַיִם שֶׁל מַעְלָה מִחִבְרַת עִם
 יְרוּשָׁלַיִם שֶׁל מִטָּה⁸, וְזֶהוּ אֵינוּ זֶה לְעוֹלָם,
 שֶׁמֵאִיר גַּם עֲכָשׁוּ בְּרוּחָנִיּוֹת מִקְדָּשׁ הָעֵלְיוֹן.
 אָמְנָם לְכַאֲרָה עֲנִיין זֶה שִׁיף לְמִקְדָּשׁ הָעֵלְיוֹן
 בְּרוּחָנִיּוֹת, אֲבָל מָה זֶה שִׁיף לְמִקְדָּשׁ הַגְּשָׁמִי
 עֲלִיו נֶאֱמַר וַעֲשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ, שְׂאֵינוּ זֶה לְעוֹלָם.
 וַיֵּשׁ לזמר, שֶׁלֹּכֵן מִבִּיא כ"ק אֲדַמּוּר ה'צִמַח
 צְדָק'⁹ עוֹד בָּאוֹר עַל־פִּי מָה שֶׁנֶּאֱמַר¹⁰ וְאֵהִי לָהֶם
 לְמִקְדָּשׁ מְעֻט, וְאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל¹¹ אֵלוּ בְּתֵי
 כְּנַסְיוֹת וּבְתֵי מִדְרָשׁוֹת. הֵינּוּ שֶׁבְּכָל מְקוֹם, גַּם
 בְּזִמָּן הַגְּלוּת, הֵנָּה הַבְּתֵי כְּנַסְיוֹת וּבְתֵי מִדְרָשׁוֹת
 הֵם מִקְדָּשׁ מְעֻט, שֶׁמִּשָּׁם אֵינוּ זֶה לְעוֹלָם. וַיֵּשׁ

(1) פרשתנו כה, ח. (2) מדרש שמואל פי"ט. ויק"ר פ"ב, ב. (3) וראה גם סה"מ ה'תש"ח ע' 132. ובכ"מ. (4) עירובין ב, א. ועוד. (5) פרשתנו ס"ע א'תכד ואילך. א'תלה. ס"ע א'תמב ואילך. (6) ראה גם אוה"ת ויצא קעט, א ואילך. בשלח ע' תקסה ואילך. וש"נ. (7) תהלים קכב, ג. (8) ראה תענית ה, א. ועוד. (9) שם ע' א'תמב. אוה"ת ש"ש ע' א'תפו. (10) יחזקאל יא, טז. (11) מגילה כט, א.